

Noem het dan Joshua

J.W. van den Berg

Met een hart vol verdriet, een verdriet dat langzaam maar zeker verdrongen wordt door gevoelens van haat en wraak, kijkt Hassan neer op het dode lichaam van de kleine jongen. Hij kreunt even van ellende. Nooit zal hij meer de stem van zijn zoontje horen, nooit meer zijn donkere ogen zien schitteren. Aan de andere kant van het bed zit Sulina, zijn vrouw. Een dichte sluier bedekt haar gebogen hoofd. Door de smalle oogspleet druppen tranen op haar krampachtig ineengevouwen handen. Ze schreit geluidloos, maar haar schokkende schouders zeggen genoeg. "Sulina, als Ibrahim vanavond begraven zal zijn, neem ik wraak." Er klinkt een ingehouden woede in Hassans stem. Ze kijkt even schichtig op, maar geeft geen antwoord. Hassan verwacht dat ook niet. In gedachten ziet hij het lichaam van de man, die zijn kleine jongen vermoordde, doorzeefd met kogels aan zijn voeten liggen. Een uur geleden werd de kleine Ibrahim het Shaare Zedekziekenhuis te Jeruzalem binnengebracht. Hij was aangereden door een Joodse kolonist uit Kiryath Arba, een dorp vlakbij Hebron. Op de kruising waar enkele dagen geleden Mordechai Lapid en zijn zoon Shalom het leven verloren en drie andere kinderen gewond raakten, gebeurde het. Samen met Ibrahim stond hij te wachten om over te steken. Plotseling rukte Ibrahim zich los en holde het kruispunt op. De kolonist remde uit alle macht, maar kon de kleine jongen niet meer ontwijken. Ibrahim werd gegrepen en tegen het wegdek gesmakt. Daar bleef hij bewegingloos liggen. Als Hassan zover is met zijn gedachten, kreunt hij opnieuw. Zijn handen ballen zich tot vuisten. "Moordenaar!" knerst hij.

De doktoren hebben alles gedaan om het leven van de kleine Ibrahim te redden, maar 't heeft niet mogen baten.

Als er maar geen narigheid van komt

In de Arabische wijk van Hebron is het ongeluk dat Ibrahim overkwam het gesprek van de dag. De meningen over de toedracht zijn verdeeld. "Hij deed het expres", snerpt een vrouwenstem, "ze moeten die Jood ophangen". "t Was Hassan zijn schuld", sust een oude vrouw, "hij had beter op hem moeten passen". "Als ik Hassan was, zou ik het recht in eigen hand nemen", krijst een ander. "Je zult zien dat die kolonist straks vrijgesproken wordt, let op mijn woorden", komt nummer vier. Het groepje vrouwen dat het afschuwelijke ongeluk bepraat, wordt steeds groter. Bij de ingang van de wijk staan enkele werkeloze Palestijnen druk te gebaren. "Wat was die ziekenauto er gauw, hè? Ze dachten zeker dat het om een Jood ging". "Dat moet je zo niet stellen, Saddam. Kijk maar in de ziekenhuizen, daar maken ze ook geen onderscheid tussen Jood en Arabier". Saddam doet er het zwijgen toe. "'t Zal wel druk zijn op de begrafenis", veronderstelt een jonge kerel. "Als er maar geen narigheid van komt", zegt een oude Arabier en z'n stem klinkt zorgelijk. "Ach wat, Ahmed, jij ziet altijd leeuwen en beren op de weg. Ik neem in ieder geval een paar flinke stenen mee". De nadering van enkele Israëliëse soldaten doet het groepje mannen wat uiteengaan. Ze laten de militairen zwijgend passeren, maar hun ogen spreken boekdelen.

Ik hoef toch niet door de Arabische wijk?

Ook op de scholen wordt het onderwerp druk besproken. Aron Levinson, de zoon van de kolonist die Ibrahim aanreed, is absent. Hij mag deze week niet naar school van zijn vader. "Het is veel te riskant, Aron". "Ik hoef toch niet door de Arabische wijk, vader". "Nee, maar een kogel reikt ver, mijn jongen, en het is allang bekend wie jij bent: de zoon van een moordenaar". Hier stukt de stem van Moshe Levinson even. Opnieuw beleeft hij de afschuwelijke gebeurtenis op het drukke kruispunt. Dat stille figuurtje op de weg. Die anonieme stem uit de toegestroomde menigte: "Moordenaar! Moordenaar!" Wat een toestand, wat een verwarring. Het angstaanjagende geluid van de sirenes van ambulance en politiewagen! Daarna de tijding dat die kleine jongen was gestorven! Ziek van ellende was hij thuisgekomen, begeleid door enkele soldaten. De eerstvolgende dagen zal zijn huis onder bewaking staan, maar daar komt eens een eind aan. Hij zal weer naar zijn werk moeten...en dan? De toekomst is verborgen, maar in zekere zin ook voorspelbaar. Samen met Aron heeft hij voorlopig huisarrest. Moshe zucht diep. Straks moet hij voorkomen. Hassan ook. Hoe zal dat aflopen? Er gaan geruchten dat de dood van Ibrahim alles te maken heeft met de aanslag op Lapid en zijn kinderen door de Palestijnse verzetsbeweging Hamas. Een vergeldingsdaad dus. "Jaweh zij ons genadig, Aron".

Palestina voor de Palestijnen!

De begrafenis van de kleine Ibrahim is betrekkelijk rustig verlopen. Kwam het door de aanwezigheid van opvallend veel militairen? Was het wellicht het zien van het intens diepe verdriet van Hassan en Sulina dat het haatgevoel van velen niet tot een uitbarsting kwam? Waren het de wijze woorden van de ouden, die de jongeren weerhielden van agressie? Toch leek het even nog uit de hand te lopen toen er - na de begrafenis - enkele stenen in de richting van de postende Israëli's werden gegooid. "Palestina voor de Palestijnen! Palestina voor de Palestijnen!" werd er geschreeuwd. Zwijgend zagen de militairen toe, de wapens gereed. Na een half uur was het gelukkig weer rustig in de Arabische wijk.

Berust toch in Allah's wil

Het is een dag of veertien later. Moshe Levinson is weer aan het werk en Aron gaat weer naar school. Er lijkt niets meer aan de hand. Stilte voor de storm? Wacht Hassan de rechtszitting af? Hoopt hij dat Levinson schuldig wordt verklaard? Zou Sulina hem misschien overreed hebben af te zien van wraakneming? Of heeft hij nog geen geschikte gelegenheid gehad, om de man die zijn zoontje aanreed, te doden? Hoe het ook zij: vader en Aron kunnen, naar het schijnt, ongehinderd hun weg gaan. Een maand na het ongeluk worden Hassan en Levinson opgeroepen om voor de rechter te verschijnen. De zitting is gauw afgelopen. Levinson treft geen schuld. Hij had niet te hard gereden en de remmen van de auto waren in orde. Knarsetandend van woede is Hassan naar huis gegaan. "Ik kan wachten, Sulina. Al was het een jaar, maar krijgen zàl ik hem". Hassans gezicht is als een donderwolk. Sulina geeft ook nu geen antwoord. Haar verdriet zit zó diep, dat er in haar hart geen plaats is voor haat. Stil gaat ze verder met het bereiden van de maaltijd. Af en toe kijkt ze schuw in Hassans richting. Ze zou hem willen toeroepen: "o, berust toch in Allah's wil!" Maar ze zwijgt. Hij is immers haar man. Het past niet hem tegen te spreken. Door een mist van tranen roert ze in de gietijzeren pan met groente en vlees. "Ibrahim, o Ibrahim", kreunt het diep in haar gewonde hart.

Vrede?

De dagen worden weken. Op de Westoever wordt de verhouding tussen Joodse kolonisten en Arabieren steeds gespannener. De busjes die de kinderen uit andere nederzettingen naar de scholen in Kiryath Arba brengen, worden al wekenlang door speciale auto's begeleid. Steeds vaker wordt er met stenen gegooid door de Arabische bevolking. En op hoog niveau wordt er onderhandeld over vrede! Een vrede die tot stand moet komen langs diplomatieke onderhandelingen. Vergeten wordt dat er maar één weg is om ware vrede te verkrijgen! En dat is langs de weg des vredes, de weg die tot God leidt!

Een vlam van haat

Hassan heeft werk gevonden in Jeruzalem. Elke dag rijden hij en vele anderen van zijn volk met een bus naar 'de stad van David'. Elke dag passeert hij het kruispunt, waar Ibrahim dodelijk verongelukte. In't begin sloot hij zijn ogen en deed ze pas open als de bus die vreselijke plaats voorbij was. Maar alles went en op een gegeven ogenblik is hij het kruispunt voorbij voor hij er erg in heeft. Leeft de gedachte om wraak te nemen dat niet meer bij hem. Ja, maar zij heeft een andere vorm gekregen. Er zijn twee dingen gebeurd: Sulina is in verwachting en hij is toegetreden tot de verzetsbeweging Hamas. "Staar je toch niet blind op die ene Jood. Verspil je tijd niet met plannen te maken hoe je die uit de weg kunt ruimen. Ze moeten er allemaal aan!" Dat was de raad van Saddam, die met een paar stenen bij zich naar de begrafenis van de kleine Ibrahim ging. En de vlam van haat, die als het ware nog wat smeulde in Hassans hart, is weer opgelaaid. Hij leert met explosieven omgaan, krijgt les in wapenkunde en heeft al gauw door hoe je een bom op afstand kunt laten ontploffen.

In Jeruzalem op school

Ook Moshe Levinson passeert bijna dagelijks de plaats waar hij Ibrahim aanreed. De angst dat Hassan wraak zal nemen, steekt nog vaak genoeg de kop op. Maar als er weken en zelfs een maand verlopen zonder dat er iets gebeurd, vervaagt die angst. Als Hassan zich had willen wreken, zou hij nooit zolang wachten. Elke morgen brengt hij in de auto Aron naar de bushalte. Deze zit sinds enkele weken in Jeruzalem op school. Nooit rijdt Moshe weg, voor hij gezien heeft dat zijn zoon veilig in de bus zit. Bang dat Hassan alsnog wraak zal nemen? Nou, nee, nu niet meer.

Hebron is van ons!

Toen op 13 september 1993 bijna de hele wereld getuige was van de handdruk tussen Jitsjak Rabin en Jasser Arafat, had Moshe met een van woede vertrokken gezicht de TV uitgezet. "Mirian, geloof me: Arafat is de meest onbetrouwbare smeerlap die er rondloopt en onze eigen premier laat ons in de steek!" Zijn vrouw had niets teruggezegd. Er stonden tranen in haar ogen. "Gaan we hier nu weg, vader?", had Aron met overslaande stem gevraagd. "Weg? Hier vandaan? Nooit!", had Moshe geschreeuwd. "Hebron is van ons!"

Het onmogelijk mogelijk?

Toen Clinton lachend en met wijd uitgebreide armen achter Rabin en Arafat stond op die gedenkwaardige 13e september, citeerde hij zo nodig een bijbeltekst. Rabin haalde de Prediker aan: Er is een tijd van oorlog en er is een tijd van vrede. "Nu is de tijd van vrede gekomen", zei hij plechtig. Maar hij vergat Jesaja 59: 8 en 9 te citeren: "De weg des vredes kennen zij niet en er is geen recht in hun gangen; hun paden maken zij verkeerd voor zichzelf, al wie daarop gaat, die kent de vrede niet. Daarom is het recht verre van ons en de gerechtigheid achterhaalt ons niet. Wij wachten op het licht, maar zie, er is duisternis, op een groten glans, maar wij wandelen in donkerheden". Het onmogelijke lijkt mogelijk te worden. De man van de PLO, die met zijn volgelingen zulke vreselijke terreurdaden pleegde en zwoer niet te rusten voor Israël in zee gedreven zou zijn, sluit een akkoord met de premier van het land!

"Schiet 'm overhoop!"

De kolonisten reageren met geweld, als de datum waarop een symbolisch begin gemaakt wordt met de machtsoverdracht, bekend is geworden. Er is geen Jood meer die zonder wapen de deur uitgaat. De reactie van de Palestijnen is van hetzelfde laken een pak. Het regent stenen op de weg van Hebron naar Jeruzalem. Maar niet alleen stenen. Ook de Palestijnen bezitten wapens! Moshe Levinson heeft zich een M-16 aangeschaft. Hij stapt zonder dit geweer niet in z'n auto. Het is ontzettend riskant om door dichtbevolkt Arabisch gebied te rijden, maar hij kan het niet altijd vermijden. Op een maandagmorgen verschijnt de bus niet. Hij besluit om Aron zelf even naar Jeruzalem te rijden. "Uitkijken Aron, stenengooiers zijn er in ieder geval, daar kun je op rekenen". Hij heeft het nog niet gezegd, of een grote steen beukt tegen de zijruit. Vader geeft vol gas en de auto schiet vooruit. "Geschrokken?", wil vader weten. "Nou", geeft Aron ruiterslijk toe. Z'n hart bonkt, z'n knieën trillen. Als de schrik wat wegtrekt, komt er in zijn hart een kille woede opzetten. "Ellendelingen!", sist hij. "Ik kan goed begrijpen, vader, dat de kolonisten wr...Pas op, daar komt er weer één!" Een grote kei slaat een ster in de voorruit. Moshe remt en springt bijna op hetzelfde moment de auto uit, z'n geweer in de hand. Er suist nog een steen door de lucht. "Schiet 'm overhoop, vader", gilt Aron met overslaande stem, "daar gaat-ie!" Een jongen van een jaar of veertien maakt dat hij wegkomt. Hij heeft zich even gebukt en tilt vliegensvlug een ventje van nog geen drie jaar op zijn arm. Dan holt hij er vandoor. Moshe, de vinger aan de trekker, laat zijn wapen plotseling zakken. "Ibrahim", schiet het ineens door z'n hoofd. "Ibrahim was net zo'n kereltje". Leeg en wat beverig draait hij zich om. Als een oude man gaat hij weer achter het stuur zitten. "Ik kon niet schieten, Aron. Dat kleine jochie deed me zo sterk aan Ibrahim denken!" Zwijgend leggen ze de laatste kilometers af.

Geen groot profeet, maar DE Profeet

"Hassan, is er iets? Je bent zo stil de laatste tijd". Met een vragende blik in haar donkere ogen kijkt Sulina haar man aan. Deze haalt de schouders op. "Er is niets, Sulina." Maar Hassan liegt, er is wel degelijk een reden voor zijn veranderd gedrag. Op z'n werk is hij in aanraking gekomen met een Arabier uit Bethlehem. Ze staan samen aan dezelfde machine en hij heeft al heel snel gemerkt dat Omar een christen is. Vol afschuw had hij hem aangekeken. "Hond", had hij hem toegebeten, "vuile christenhond, houd je bek! Ik wil niks met je te maken hebben!" Omar had niet teruggescholden, maar was vriendelijk gebleven en had geholpen waar nodig was. Hassan had geprobeerd om op een andere afdeling te komen, maar dat was niet gelukt. Hij praatte alleen als het hoognodig was met de man naast hem. Zijns ondanks krijgt hij toch respect voor de christen uit Bethlehem. Omar legt hem uit waarom christenen alle geweld veroordelen. "Ook als je meent in je recht te staan, Hassan". In eenvoudige woorden vertelt

hij wie Jezus van Nazareth is, en waarom Hij op de wereld kwam. “Jullie kennen Hem als een groot profeet, maar niet als De Profeet, niet als de Zoon van God”. Het onderwijs van deze vriendelijke christen wordt door God gezegend, het raakt Hassans hart. Jezus, Zaligmaker, Vredevorst! Vooral die laatste naam spreekt hem aan. Hij leeft als het ware in twee werelden: de wereld van de Hamas, van de terreur en de wraak. Maar ook in de wereld van Omar: de wereld van vergeving, van vrede, echte vrede. “Hassan, Jezus is mijn Vrede!”

Hassans opdracht

“Dat is dus in orde. Hassan, luister je? Wat mankeert jou toch de laatste tijd?” Geërgerd kijkt de instructeur hem aan. “Waar zit je met je gedachten? Straks blaas je jezelf op in plaats van de bus!” Hassan kucht even. “Zenuwachtig? Gaat vanzelf wel over als je vrijdag dat mooie vuurwerk ziet”. Ja, Hassan kent zijn opdracht: de bus naar Jeruzalem opblazen. Vrijdag zal Moshe Levinson en weten en voelen wat het is je enige zoon te verliezen. Dat er nog tientallen andere mensen gedood zullen worden is mooi meegenomen. Ah, wat was de vlam van de haat hoog opgelaaid in Hassans hart. Hij werd de beste van de groep, hij leefde om te doden. Maar die vlam is zo goed als uitgeblust. Hij kan de woorden die Omar sprak niet meer kwijt. “Zie dat je die vrede leert kennen, Hassan. Die Vrede, die alle verstand te boven gaat”.

Dan ineens, een felle steekvlam!

Precies op tijd vertrekt de bus van de halte bij Kriyath Arba. Aron Levinson is achterin gaan zitten op zijn eigen plaats. Hij zwaait nog even naar zijn vader en laat dan zijn gedachten de vrije loop. 't Is een onhoudbare toestand geworden. Na het bloedbad in de moskee, waarbij vele doden vielen, heerst er een gespannen sfeer rond Hebron. Er is sprake dat alle kolonisten uit Kiryath Arba hun nederzetting moeten verlaten. Stel je voor! Weg uit hun dorp. Waar zouden ze naar toe moeten? Tjonge, wat rijdt die bus hard! Nog twee haltes, dan zijn ze in Bethlehem. Verdraaid, waarom stopt-ie nou? O, er moet iemand uit. Als de bus weer optrekt, gaat Aron achterstevoren op zijn knieën zitten. Een vuile plastic tas bolt op door de luchtstroom die de weggrijdende bus veroorzaakt. Er zit kennelijk wat in, want hij waait niet weg. Er is nu niemand meer bij de halte en de weg achter hen is ook leeg. Aron blijft nog even zitten. De plastic tas wordt kleiner en kleiner. Dan, ineens, een felle steekvlam. Aron geeft een gil van schrik en duikt weg. De luchtdruk slaat de achterruiten stuk. Even lijkt het alsof de chauffeur de macht over het stuur zal verliezen, maar met inspanning van alle krachten kan hij zijn voertuig op de weg houden.

Noem het dan Joshua

't Is alles gelukkig meegevallen. Er waren enkele lichtgewonden in de bus. Aron had een paar glasscherven in zijn gezicht gekregen, maar kon na behandeld te zijn op eigen kracht naar huis. In de heuvels rond Bethlehem werd een dag later het lichaam van Hassan gevonden. Hij was dood, neergeschoten door zijn eigen mensen, leden van de Hamas. Hij had zijn opdracht niet naar behoren uitgevoerd. In de zak van zijn jack zat een briefje.

“Ik heb met opzet de bom te laat laten ontploffen, in de hoop dat er niemand gedood zou worden. Groet Sulina van me. Zeg haar dat ze veel moet lezen in het boek, dat ik van Omar kreeg, het Boek dat vertelt Wie de Vredevorst is. Als er een jongetje geboren wordt, noem het dan JOSHUA”.

Hassan